

יום	יום ליהודי	יום ליקוטי	ליקוטי ה"א	ליקוטי ה"ב	מסנה ברורה ה"ב	חיי מוהר"ן מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	ז'	קיא:	ה	הזרה	שמו-שמו	ו' ז'	ז'
א	ח'	קיב:	ה	קבד:	שיו-שיו	ח' ט'	ט'
ב	ט'	קיג:	ו	קכה:	שיט-שכ	י י"א	י"א
ג	י'	קיג:	ז	קכה:	שכא-שכב	י"ב י"ג	י"ג
ד	י"א	קיג:	ח	קכו:	שכג-שכד	י"ד ט"ו	ט"ו
ה	י"ב	קיד:	ט	קכו:	שכה-שכו	ט"ז י"ז	י"ז
ו	י"ג	קיד:	י	הזרה	שכו-שכה	י"ח א'	י"ח א'

בקרני אזהר

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

413 | פרשת ויקרא | ז' ניסן תשפ"ה

דבר המערכת

אשרינו! כולנו עסוקים בטירדה וטירחה של מצוה. מי כעמך ישראל, מדקדקים במצוות ומחמירים על עצמם בהכנות לפסח בפלאי פלאות. אבל עלינו להיות ערים מול תחבולות היצר; הוא נמצא גם כאן, ובערמתו יכול לעורר בלבנו רוגז וכעס, כבודות והרגשת משאוי על כל היום-טוב הקרב ובא, ובכך לגזול מאתנו חלילה את הנקודה העיקרית שעבורה אנו עמלים.

רבינו הקדוש הזהירנו: "שורש נקודות כל המצוות היא השמחה" (ליקוטי מוהר"ן, קעח). ורבי נתן מוסיף: "כי נקודת כל המצוות ומעשים טובים הוא השמחה, וכמו שאנו מבקשים תמיד 'ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד'. כי עיקר שלימות העבודה של תורה ומצוות הוא דייקא כשזוכין לעשותם בשמחה, וכמואב בספרים ובפרט בכתבי האר"י מגודל האזהרה לעסוק בתורה ובמצוות בשמחה, וכמו שכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (ליקוטי הלכות, פ"ד ג, ח).

ואם כך בכל מצוה, קל וחומר בהכנות ליום טוב שעליו הזהירנו בתורה על חובת השמחה. **אסור לתת ליצר שיתערב בהכנותינו לחג. נעשה את כל הטרחות והיגיעות מתוך מחשבה וישוב הדעת מה הרינוח העצום שאנו זוכים בו עתה.** נפעל בנפשנו שאנו אוספים ואוצרים אבנים טובות ומרגליות, ולא ניתן לו לפעול בנו מחשבות של עבדות ומרידות, או עייפות ויגיעה של 'ולא ירא אלוקים' חלילה.

זכור נזכור את אזהרתו הקדושה: "על פי רוב האדם נופל לעוונות על ידי ריבוי המצוות והדקדוקים של הבעל דבר, שמרבה להחמיר ולדקדק עליו ביותר, ומפתהו למצוות שלו ומתלבש עצמו במצוות, ואחר כך מביאו לידי עוונות ח"ו" (שם, נדרים ג, א).

נעמיד נגד עינינו את דברי קדשו של רבי נתן לבנו: "תשמח נפשך מעתה בכל יום, בפרט בימים הללו ימי ניסן, שהם ישועת ישראל ועוסקים במצוות הרבה להכין על פסח הקדוש. **חזק וחקק לעשות כל ההכנות לפסח בשמחה רבה ועוצמה, אשר זכינו להכין עצמנו לאכול מצה בפסח לעשות רצונו יתברך, כי הוא חיינו"** (עלים לתרופה, מכתב סג).

העורכים

וְנִרְצָה לָּו

הוא ממשיך ומגלה שזו גם היתה סיבת הגאולה ממצרים: "ועל כן לא יצאו ישראל ממצרים עד שהקריבו הקרבן פסח תחילה, כי עיקר הכנעת המצריים היה על ידי הקרבת הפסח כמואב. כי על ידי הקרבן פסח נכנע הגוף, בחינת בהמה וחומר, ששם נאחזים המצריים, ונתעלה הנפש בחינת אדם, שזה עיקר יציאת ישראל ממצרים".

אך מה עושה אדם שרואה שהגוף כלל לא מוכן להיכנע מפני הנפש, ואדרבה, ככל שמנסים להכניעו הוא שב ותוקף ונוגח את הנפש בכל עוז, האם אבדה תקוותו מלצאת מגלות מצרי?!

חשוב שגם על כך נראה עצמנו כאילו אנו עצמנו יוצאים מצרים, וניקח את אומנות אבותינו בידינו.

לדאבון לב, רוב רובו של עם ישראל מת בשלושת ימי אפילה; נכגד כל אחד שיצא, נשאר שם יותר מחמש מאות אחרים שלא זכו לכך... (ראה פסיקתא דרב כהנא יג). איזו זכות היתה ליוצאים שיזכתה אותם לצאת, ולעומת זאת מה היה חסר לנשארים שבגלל זה הם לא זכו? הלא גם היוצאים היו 'עירום ועריה מן המצוות' (רש"י, שמות יב-ו) גם הם היו שטופים בעבודה זרה (שם) ושקועים במ"ט שערי תומאה (ליקוטי מוהר"ן, ל, אלא, שהיוצאים רצו לצאת. היה להם רצון ותשוקה לצאת, הם עוררו בעצמם תקוה כלשהיא שאכן יזכו לגאולה, ועל כן התחזקו ברצונות לצאת. ולעומת זאת, שאר העם שהתייאשו, חדלו מלרצות, וזה שגרם את ההבדל הנורא הזה.

כך מפורש ברש"י (שמות יב-כב): "שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת, ומתו בשלושת ימי אפילה", וכדבריו מביא רבי נתן: "בשלושת ימי אפילה מתו כל פושעי ישראל שלא רצו לצאת ממצרים, כי אלו הפושעי ישראל שנשתקעו בחשכת החומר והגוף כל כך עד שלא רצו לצאת מגלות מצרים שהוא גלות הגוף, על כן מתו אז בשלושת ימי אפילה" (ליקוטי הלכות, חדש ג, ד).

הרצון, שנדמה בעינינו כדבר קלוש כל כך, עושה את ההבדל העצום והנורא. **אפשר שיהא אדם שקוע בשאול תחתיות ומתחתיו, אבל אם הוא רוצה, הרי בכח זה אכן יזכה.** ולעומת זאת, אפשר שיהא אדם באותו מצב רוחני אך רצונו כבה, והיא שתשאיר אותו בגלותו חלילה.

וכך מלמדנו רבי נתן על עוצם מעלתה של 'מנחת עני' האמורה בפרשתנו: שגם העני בדעת ובמעש ברוחניות, **המשך בעמוד ד'**

גם הוא מתכוון לפסח, ממרק, מנקה, שוטף, מסדר, סוחב, מפנה, רוחץ, טרוד, יגע, רץ, קונה, רוכש, מזיע, עייף, מבולבל... אבל הלב כל כך רחוק... אמנם "בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", אך גלות הנפש שלו עצומה כל כך, לא נראה לו שנפשו ראויה לגאולה, אחר כל העוונות והנפילות התאוות והמיזדות רעות ששטוף בהם. 'מאיזה סיבה יש אפילו איזה צד שאזכה לצאת ממצרי נפשי - חושב הוא במרידות לעצמו - אחר שלא עמדתי בכל הקבלות שקיבלתי על עצמי והתרפיתי ממלאכתי כל כך...'

החובה לראות עצמנו כאילו אנו יצאנו ממצרים, אינה רק על חלק הגאולה, אלא על כל מהלך הגלות והגאולה כפי שהיה שם. ה' יתברך ציוונו לזכור בכל יום יציאת מצרים, ולהרחיב ולהתבונן בכך בימים אלו, כדי שנעורר בקרבנו את הדרך לגאולה כפי שגאל את אבותינו.

מהות הגלות ממצרים לא היתה בעיקר גלות הגוף, אלא גלות הנפש. הסבל הגשמי לא בא אלא כתוצאה מהגלות הרוחנית העצומה. כך, שימי גאולה אלו מכוונים בדיוק אלינו בגלות נפשנו. וכדבריו הבערים של רבי נתן: "זה עיקר יציאת מצרים שכולל כל הגלויות, דהיינו גלות התאוות של הגוף. וכשתאוות הגוף מתגבר על נפש ישראל זה עיקר הצער וגלות ישראל, וצריך כל אחד מישראל לחוס על נפשו ולעמוד בנסיון, ולהגביר הנפש על הגוף, לצאת מגלות התאוות שזהו בחינת יציאת מצרים שכולל כל הגלויות של כל הארבע מלכויות. כי זה עיקר המיצר וצער ודינים שנמשך על ידי התגברות הגוף על הנפש ח"ו. ועיקר יציאת מצרים הוא שתתגבר הנפש על הגוף, בחינת 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים', דהיינו התעלות הנפש על הגוף" (ליקוטי הלכות, חדש ג, ב).

זו הסיבה שעיקר תיקון הנפש לאחר שהסתאבה בחטא הוא על ידי הקרבת הקרבנות, כפי שאנו לומדים בפרשתנו, וכפי שרבי נתן ממשיך שם (אות ד'): "הקרבתו הם בחינת התעלות הנפש מבהמה לאדם, מגוף לנפש. כי זה עיקר כוונת כלל כל הקרבנות, כדי לתעלות הנפש מחי למדבר, מבהמה לאדם. ועל כן כשאדם חוטא ונמשך אחר תאוות הגוף, צריך להביא קרבן בהמה, שעל ידי זה חוזר ומכניע הבהמה, בחינת גוף, ומעלה הנפש לבחינת אדם. בבחינת אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, כי על ידי הקרבן עולה מבהמה לאדם".

פניני אור

אמרות שחורות מרביה"ק ותלמידיו

בענין החמרות תרות בפסח לא היה מסכים כלל על המרבים לזקק יותר מדי ונכנסים במרה שחורות גדולות. ואמר שהוא בעצמו גם כן כבר היה שקוע בענין זה מאד, שהיו עולים על דעתו חמרות תרות מאד מאד... אָבֵל עָקְשׁוּ הוּא מְתוּלָצֵץ מִזֶּה, כִּי אֵין צְרִיכֵינוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר חֻמּוֹת תִּירוֹת אֶפְלוּ בַפֶּסַח. (שיחות הר"ן)

ונשלמה פרים שפתינו!

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי יקריב מכם קרבן לה'

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה להתחיל ספר חדש בתורה, ספר ויקרא, העוסק בפרשת הקרבנות.

הנה, כיום אין לנו אפשרות להקריב קרבנות בפועל, כי אין לנו לא כהן בעבודתו ולא לוי בדוכנו ולא ישראל במעמדו.

אך אפשר לקיים זאת ע"י קריאת ולימוד פרשיות הקרבנות, "ונשלמה פרים שפתינו", ובזה מעלה עלינו הקב"ה כאילו הקרבנו את הקרבנות במועדם ובמקומם וכהלכתם.

ולשם כך אנו גם מתפללים בכל שבת ומועד תפילת מוסף, כנגד קרבן המוסף של אותו יום, ובזה נחשב לנו כאילו הקרבנו אותו בפועל ממש.

ומזה לומד מוהרנ"ת חיזוק נפלא בעבודת ה', שכשהאדם מתפלל על איזה ענין שעדיין לא זכה אליו, נחשבת לו התפילה על זה כאילו קיים אותו בפועל.

וזה לשונו:

"תפילת מוסף מתפללין על הקרבנות שהיינו צריכין להקריב בבית המקדש, ובעוונותינו הרב בית המקדש ואין אנו יכולין להקריב קרבן וכו', על כן אנו מתפללין לה' יתברך על בנין בית המקדש שנזכה להקריב הקרבנות, כמו שאומרים ומפני חטאינו וכו' ושם נעשה ונקריב לפניך וכו' ואת מוסף יום וכו'. נמצא שתפילת מוסף הוא בחינת שעושין מתורה תפילה, דהיינו מהמצוות של הקרבת הקרבן מוסף עושין מזה תפילה.

ובזה אנו ממשכינן הדרך לעשות מתורות תפילות, שהיא גם כן בבחינה זו של תפילת מוסף. שכל אחד ואחד, כפי מה שהוא רחוק מקיום איזה מצוה, הן מצוות עשה או לא תעשה, צריך להתפלל לה' יתברך שיזכה לקיימה, שזהו ממש תפילת מוסף שמתפללין שנזכה לקיים מה שאין אנו יכולין לקיים עתה בעוונותינו בעת החורבן, וזאת התפילה נחשבת במקום קרבן, וגם על ידי זה נזכה סוף כל סוף לשוב לארצנו ולהקריב שם קרבנות חובותינו.

כמו כן הוא ממש התפילות שעושין מתורות, שצריכין לבקש מה' יתברך הרבה שנזכה לקיים מה שקשה לנו לקיים עתה בעוונותינו בתוקף גלות הנפש. ועל ידי תפילות אלו נזכה לבסוף לשוב לה' יתברך, וגם, כל זמן שאין אנו עדיין לגאולת הנפש בשלימות, יהיה נחשב לנו על ידי התפילה כאילו קיימנו ועשינו מה שמוטל עלינו!" (ליקוטי הלכות, ראש חודש ה, י).

עליך הורגנו כל היום!

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי יקריב מכם קרבן לה'

גם היום, אפשר להקריב קרבנות, ע"י שמתאמצים בעבודת ה' גם אם אין מצליחים -

וזה לשון רבינו: "אלו הרוצים להיות אנשים כשרים ולהיכנס בעבודת ה', ואז יש להם בלבולים גדולים ומניעות גדולות ואינם יכולים לתת עצה לנפשם איך לעשות מחמת גודל הבלבולים והמניעות שיש להם, וכל מה שרוצים לעשות בעבודת ה' קשה להם לעשות כראוי - דע, שזה בעצמו שהם מתייגעים ולהוטים לעשות איזה עבודה או לקדש עצמו באיזה קדושה, אף על פי שאינם יכולים לגמור כראוי, זה בעצמו שהם מתייגעים ולהוטים אחר זה, הוא בחינת קרבנות, בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה'" (שיחות הר"ן, יב, עיי"ש באריכות).

שאלה:

ידועה דעת רבינו הק' שאין להכות את הילדים, וכפי שאמר בתמיהה למוהרנ"ת: "א קינד שלאגט מען?!". ורציתי לשאול, האם ידועה לנו כוונתו הק' הלכה למעשה? האם אסור להכות כלל וכלל אפילו לא מכה קלה לצורך חינוך, או שמא לא אסר אלא מכות מסוימות? אשמח לשמוע בירור בענין זה.

תשובה:

ענין זה שרבינו התנגד להכאת ילדים, נזכר כמה פעמים בכמה שיחות בעל-פה, אשר עברו במסורת מדור לדור, ונדפסו בדורנו בספר 'שיח שרפי קודש'.

כשהפוסט מסביר שביניהם היא אכן שיחה זו, אשר ציטטת ממנה, וזו היא:

"מוהרנ"ת היה רגיל לקחת לביתו את האורחים הנותרים אחרי התפילה בבית המדרש, גם אותם אשר שום אדם לא אבה לקחתם. פעם בשבת לקח אורח אחד שהיה לבוש בבגדים נבזים ומגונים מאד, עד שבנו רבי יצחק שהיה אז ילד קטן לא רצה להתקרב ולשבת אצל שולחן השבת בגלל אורח זה שהיה מאוס בעיניו. והכה אותו מוהרנ"ת להכריחו שישב די"ק אצל השולחן. כשבא אחר כך אל רבינו, וזרכו היתה לספר הכל לפניו ז"ל, סיפר לו מוהרנ"ת גם את זאת. ואמר לו רבינו: צווייען האסטו נישט גוט געמאכט; איין מאל, וויל איך טאקע זאלסט נעמען א אורח הגון, זאלסט קענען רעדן מיט אים. און ווידער, א קינד שלאגט מען?!" - "שני דברים לא עשית כראוי: האחד, כי אכן רוצה אני שתיתק אורח הגון, כדי שתוכל לדבר עמו. ושנית, וכי מכים לילד?!" (שי"ש"ק החדש, חלק ג, סימן סח).

אמנם, הפעם היחידה בה היא מופיעה בכתב, הוא במכתבו של רבי אברהם ב"ר נחמן, שם הוא כותב בזה הלשון:

"שמעתי מאבי ששמע ממוהרנ"ת ז"ל, שמאד הקפיד רבינו ז"ל על הכאת הבנים, כי יש בזה סכנה. ובלשון תימה אמר פעם אחת למוהרנ"ת: א קינד שלאגט מען?! (בלשון תימה כ"ל). ומאמר הכתוב 'ואוהבו שיחור מוסר' פירשו חז"ל ולמדו: 'כד תמחי לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסאנא, יען אשר בזה לבד לא נמצא סכנה כנ"ל'" (מכתבי רבי אברהם, מכתב ז).

ומלשונו אנו למדים בבירור, שעיקר התנגדותו של רבינו להכאת הילדים, הייתה מפאת הסכנה שבדבר. וכפי שהוא מסמך לכך את דברי הגמרא שמזהירה [לא להימנע לגמרי מהכאת הילדים לצורך חינוכם, אלא להיזהר] לבל תהיה המכה חזקה ומסוכנת.

כך גם מאריך הגרי"מ שליט"א במכתבו למי ששואל אודות דעת רבינו לגבי הכאת ילדים, וכותב בתוך דבריו:

"ואודות שאלתך בענין הכאת הילדים, ממש לפני זמן לא רב דיברתי מזה עם חברים; זה ברור שרבינו לא שינה כקוצו של יוד מהגמרא הקדושה", עיי"ש שמאריך בזה, ואף מאריך בגנות המכים את ילדיהם מתוך כעס וחימה, ואף מביא את דברי ראב"ן במכתבו, ואז הוא מסיק וכותב: "וכל כוונת רבינו הייתה להוציא את הרע ולברר את הפסולת הנספח למצוה הזו" (אוסף מכתבים, מכתב לב).

כי אכן, הרבה רע ופסולת - של כעס, אכזריות, ותסכול - נספחו למצוה זו, ורבינו בא להזהירנו מפני כך.

"חוישך שבטו שוּנא בְנוֹ"

שכן, זאת עלינו לזכור: הכאת הבנים והתלמידים, מטרה יש לה, והיא, לחנכם ולהטותם לדרך הישר. ולכן היא חייבת להיעשות אך ורק באופן כזה שאכן תביא אל המטרה והתכלית הרצויה, ולא להיפך ח"ו.

ולכן, ראשית כל, היא חייבת להיעשות אך ורק מתוך אהבה וחיבה ולא מתוך כעס ח"ו, ורק אז היא אכן מועילה. שכן: "אם רוצה להכות ילד בשעה שאינו בכעס - אז מועילה ההכאה, וגם אין הילד לומד את עצמו מדת האכזריות, לא כן כשהוא בכעס" (אוסף מכתבים, שם).

כמו כן, המכה עצמה, אסורה להיות חזקה ומזיקה, אלא קלה וסמלית. וכפי שכבר הזהירו חכמינו ז"ל: "ואמר ליה רב לרב שמואל בר שילת: כי מחית לינוקא, לא תמחי אלא בערקתא דמסאנא" (בבא בתרא כא ע"א).

"ואפילו אם יש צורך להכותם, לא הותר להכותם מכה רבה מכת אכזרי על הראש ועל העין, מקום שיוכל לעשות מום ופיקוח נפש ח"ו, אלא יכּם בנחת על הרגלים בלי כעס" (פלא יועץ, הכאה). והמכה את בנו ותלמידו מכות אכזריות, אינו אלא רשע המרים יד ומכה איש מישראל.

ועל אחת כמה וכמה שאסור באיסור חמור להכות את הילד שלא לשם חינוך, רק כדי לפרוק עליהם זעמו.

והדבר ידוע "שעל פי רוב מכים את הילדים להשקיט את הכעס, וזו ודאי עבירה להכות יהודי בשביל שאני שרוי במצב של חרון אף, ואין לי מי להכות כי אם לקטן שאינו יכול להינצל ממני ולהתגונן על עצמו, האם זה יושר?! ואולי אז עוברים על הלאו של 'פן יוסיף להכותו', שהוא לאו דאורייתא שחייבים עליו מלקות (וגם על קטן חייבין מלקות, וצריך לעיין בזה, אבל עבירה בוודאי יש)" (אוסף מכתבים, שם).

זאת ועוד:

מאחר ועיקר מטרת ההכאה אינה אלא לגרום לילד ללכת בדרך הישרה, לכן די גם בעצם העובדה שהשוט תלוי, ואין צורך לעשות בו שימוש בפועל...

וכלשון אנ"ש: "כידוע היה דעת רבנו לבלי להכות ולהרביץ לבנים הקטנים, ואמרו אנשי-שלומנו: אף שכתוב 'חושך שבטו שונא בנו', אין הכוונה שצריך דווקא להרביץ ממש, אלא שיטיל מרות ומורא עליו כאילו השוט תולה ועומד מוכן להכותו, שידע התינוק שהשוט תולה ועומד מוכן להכאה - 'דער קאנטשיג הייגנט' - אבל לא שיכהו ממש" (שי"ש"ק ה, שלו).

ויש להאריך עוד בענין זה טובא, אך נסיים לע"ע בשיחתו המופלאה של רבינו נגד אלו המשתמשים עם 'הכאות' בלי מחשבה. וכך אמר:

"די וועלט פירט זיך אז א קינד עקש'ט זיך, שלאגט מען אים, און שפעטער בעט מען אים איבער. איך זאג: נישט שלאגן, און נישט נאכגעבן" - "העולם נוהגים שכשהילד מתעקש, מכים אותו ואחר כך נכנעים אליו ועושים כרצונו. אני אומר: לא להכות, ולא לעשות כרצונו" (שי"ש"ק החדש, חלק ג, סימן טט).

יהי רצון שנזכה לחנך בנינו ובנותינו בדרך הישר והאמת, באהבה ושמחה, ונזכה לרוות מהם רוב נחת דקדושה, אמן.

פנינים מאירים וחיידושים מהזורים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכמעט שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת ויקרא

המידות נקראים בגדים ורגלים

ולבש כהן מדו בד (ויקרא ד, א). יש שני מיני מידות, א' אותן הנוגדים לו בטבע. ב' אותן שהרגיל את עצמו והן טבע שני. והמידות נקראים בגדים כמו שאמרנו חז"ל (יומא כב, ב) ולבש כהן מדו בד,

מדו כמדתו. וזהו שאמרנו חז"ל (שבת קיד, א) איזהו תלמיד חכם המקפיד על חלוקו להפכו. והיינו שהרגיל המידות ולהעמידן לפי התורה ושיהיה דרכו וטבעו ממש, אף שהיה טבעו הפוך. ואותן הנוגדות עמו נקראות בגדי, ואותן שהרגיל עצמו נקראות רגליו. אורות הגר"א ערך שער המדות פרק א ה-ח 81

ליתן ריוח בין פרישה לפרישה

תמכי אורייתא

רבי יצחק בן מוהרנ"ת (טו)

ר' יצחק שעסק במסחר עד הגיעו לשנת השישים לימי חייו, הייתה כוונתו כדי שבניו היקרים ר' דוד צבי ור' מיכל יוכלו לעסוק בתורה ועבודת ה' במנוחה בלי שום דאגות. וכן קיים בעצמו, שכל זמן שעבד בבית הדואר בחוץ לארץ היה נוהג לתת לבניו סכום מסוים, ובזה הייתה יכולת בידם לעסוק בתורה ועבודה.

ובעת שהחליט לעזוב את עבודתו בבית הדואר ולנסוע לארץ ישראל, מסר ביד בניו היקרים את העבודה בדואר, ואמר להם: "עד עכשיו הרווחתי מעות לתת לכם כדי שאתם תוכלו לעסוק בעבודת ה', ומעכשיו יהיה להיפך, שאתם תעסקו במסחר ואני אקדיש את שארית ימי עבודת השם".

וכנזכר כל זה במכתבו ז"ל: "ועד נסיעתי לפה היה הענין אשר אנכי הוכרתי לשאת עלי העול, ותמיד היה כוונתי רק שאזכה לראותכם להיות עוסקים בתורה ותפילה ומעשים טובים, ובעזרת השם יתברך כמה שנים היה מתנהג כך, כידוע לכם. עתה לעת זקנתי צריך להיות כך, אשר אתם תשאו עליכם העול" (מכתבי ר' יצחק, סי' טו).

עוד כתב להם ז"ל: "ואל תשכח בני חביבי, אנכי יצאתי לאויר העולם (הרצה לומר לעסוק במסחר) תיכף אחר עשרים שנה, ואתה הנחתיך לשקוד על דלתי התורה תמיד עד עת נסיעתי ממך" (מכתבי ר' יצחק סי' יא).

מעלת הרצון דקרישה

ומן הענין להעתיק אחד ממכתביו בענין זה, אשר ממנו נוכל לראות גודל צדקתו ותומתו, ואיך חינכם בעבודת ה'. וזה לשונו:

"בעזרת השם יתברך, ממני תוכלו לראות גודל יקרת הרצון, כי כפי שאתם יודעים אותי תוכלו להבין אשר רק על ידי הרצונות טובים באתי לזה, לזכות להיות על אדמת הקודש מתוך מעוף צרה ומצוקה אשר עברו עלי בתוך זה הזמן שאתם מכירים אותי.

ואל תשכח בני חביבי, אנכי יצאתי לאויר העולם על דלתי התורה תמיד עד עת נסיעתי ממך, בזה הכח תוכל לבטוח אשר ה' לא יעזוב, ואל תרף ממך הרצון הטוב אפילו רגע אחת, ובין כך בוודאי חוטפין איזה טוב גם כן. כי בוודאי השם יתברך עוזר בכל פעם, כי לית רעותא טבא דאתאביד.

ובפרט אשר לפניכם כל האוצרות שלנו אשר תוכלו למצוא בהם מרגוע לנפשכם. וכבר כתבתי לכם באיזה פעם, ועתה אוסיף זאת לכם, אשר תוכלו להחיות עצמכם בזה אשר זכיתם לזכות גדול כזה, לעסוק בענין התחזקת למחיית פרנסתי בארץ הקדושה הזאת, בזה תוכלו לקבל חיות, כמו שאתם יושבים על התורה ועבודה תמיד, כי נפש אחד לכולנו.

כי אתם ידעתם את לבבי וכוונתי לבוא למקום חיותי, ובחסדי ה' חפץ ה' מצליח בידי, אשר בכל עת לבי בוער בקרבי, לבוא אל תכליתי הנצחי. ובעזרת השם יתברך אין אנכי מבלה עצמי זמן על שום דבר רק בתורת ה' חפצי בכל מה שבידי לעשות. ואי אפשר לי להרבות דברי בזה, ורק למען האהבתכם מוכרח אנכי על כל פנים להחיותכם קצת וד"ל.

ואתם בניי שיחיו, תוכלו לשמוח בזה מאד, כי באמת תמכי אורייתא נחשבים על כמה מקומות למעלה מלומדי אורייתא, ואנן כחאד חשיבין. יהי ה' עמנו ויוליכנו בדרך הישר והאמת תמיד, לכוון רצונו יתברך ולהמשיך עלינו תמיד שמחה וחדוה על פי כל הדרכים הקדושים שנקבע בלבנו מאור האמת. צדיק יסוד עולם, כבוד אדמו"ר זכותו יגן עלינו" (סי' י"א עיי"ש באריכות).

הוא בבחינת (מנחת צט): 'בטולה של תורה זהו קיומה'. וזהו בחינת מה שכתב אדמו"ר ז"ל (בסימן טו) על מאמר רבותינו ז"ל: 'ודמיא עיניו כתרי סהרא' וכו', עין שם. וכן במקומות אחרים, ומבאר מהם, שעל ידי הביטול של הצדיק שמבטל עצמו מהשגתו בין ענין לענין, על ידי זה הוא מחיה ומקים את כל העולם, את כל האנשים הפשוטים, הן אנשים פשוטים ממש, הן הולומדים והיראים שמבטלים לפעמים וכו'". עכ"ל"ק בליקוטי הלכות.

והנה, רואים בגשמיות, שגם אם האדם הוא בעל מוח גדול לאין שיעור, והוא עסוק בענינים גדולים ורמים, מוכרח הוא מדי פעם לנוח ולתת שינה לעיניו, שבלא כך לא יוכל להפעיל את מוחו, ורק לאחר שהוא נח, מתחזק מוחו, וביכולתו להמשיך לקבל דעת וחכמה.

כמו כן בקדושה, ישנם זמנים שמוכרחים לתת ניחא למוחין, היינו להתבטל באמונה איתנה וחזקה, בזה מתחזק המוח עד שאפשר לקבל שוב חכמה דקדושה. כדברי רבינו (ליקוטי מוהר"ן סי' לה).

וכן אצל הצדיקים הגדולים הדבקים תמיד בבוראם, מוכרחים לתת ניחא למוחין, והמנוחה אצלם היא העסק בפשטי אורייתא, וע"י שהם עוסקים הרבה בתורה שבנגלה - מתחזקת בכך אמונתם הקדושה, ויכולים להמשיך להשיג השגות אלוקות, כלומר שהחכמה דקדושה מקום מנוחתה היא באמונה ובפשטי אורייתא, כמובא שם בסי' ל"ה.

וזה סוד המעלה הטמונה בירידה דוקא, מה שאין כמותה אף במצב של עליה. כי רק אם זוכה האדם לאחוז עצמו ולא ליפול לגמרי בעת הירידה - אז מתגלים ומאירים סגולותיו וכוחותיו המיוחדים שלא היו מתגלים בעת שהוא נמצא במצב של עליה, כי רק אם הוא מקיים "אחזתיו ולא ארפנו" שלא עוזב ח"ו את בוראו בעתיו הקשים, רק על ידי כך הוא זוכה באמת לקרבת אלקים ולהתעלות בתורתו הק' ובעבודתו ית'.

וכן איתא בליקוטי מוהר"ן (סי' כ"ה): כשאדם נעתק ממדרגה למדרגה אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדושה, ותיכף כשעולה אל המדרגה השניה אז נתעוררין הקליפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם מחדש, "אבל באמת אין זה נפילה כלל".

הסיכום מכל האמור הוא, שעל ידי הירידה נבנית העליה... וכדוגמת חפירת בור לצקת בו יסוד שיעמוד הבנין איתן, שתחילה צריך לרדת ולחפור.

רבינו הק' זיע"א היה אומר תמיד את תורתו מאותה השגה והדרגה שהיה נמצא אז. וידוע שבעת שאמר את המאמר המופלא בסימן כ"ד שבליקוטי מוהר"ן, ואמרו בליל שבת בהתלהבות נוראה, ושם מדבר מענין בחינת "מטי ולא מטי" ואורות הצחצחות, שבאותה שעה היה רבינו שרוי באותה בחינה עליונה - אז הוכרח להלביש על פניו מסוה מאימת הציבור שלא יכלו להסתכל בפניו הנוראות.

ולמחר אמר תורה אחרת (ליקוטי מוהר"ן סימן ט"ז) על דברי חז"ל (ב"ב ע"ד) 'רבי יוחנן משתעי וחזינו ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא, ודמיין עייניה כתרי סיהרי'. [-רבי יוחנן סיפר: פעם אחת, היינו נוסעים בספינה, וראינו דג אחד שהוציא את ראשו מן הים, והיו שתי עיניו נראות כשני ירחים]. והביאור בזה, שכאשר הצדיק דבוק בחכמות עליונות, אזי עיניו מאירות כשמש, וכד אפיק רישיה ממיא [המרמז על חכמה, כמו שכתוב 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'] כאשר מוכרח לפעמים להוציא מוחו מחכמות עליונות בבחינת מה שאמרו חז"ל (מנחת צט) פעמים ביטולה של תורה זהו קיומה, אזי עיניו מאירות כירח. וזה בחינת "ועינינו מאירות כשמש וכירח" - לפעמים כשמש, כשדבקים בחכמה, ולפעמים כירח, בעת ניחא למוחין שנשאר עליו אור רשימו מהחכמה. כירח שמאיר עליו רק זיו מהשמש, עיין שם כל המאמר.

כי היה רבינו אז בבחינת "כד אפיק רישא ממיא" ונתגלה לו תורה כפי מדרגתו באשר הוא שם ביותר קירבה אל העם בלי מסוה, וכולם עמדו בקרבתו ונהנו ממאמריו שנאמרו באופן מובן יותר אל המקבלים.

מוהרנ"ת הביא בליקוטי הלכות (קריאת התורה הל' ו) את דברי רבינו בתורה הג"ל, וכתב על כך:

"והעיקר מה שהיה צריך משה ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, הוא מחמת עכירת המעשים של העולם, שמחמת זה קשה מאד להצדיק שהוא בחינת משה, להמשיך תורה להעולם מההעלם אל הגלוי וכו'. כי יש כמה וכמה קטרוגים על זה, כמבאר בדברי רבותינו ז"ל (שבת פט). כמה קטרוג המלאכים על קבלת התורה, וכן הוא בכל דיבור ודיבור ובכל ענין וענין שהיה צריך משה לקבל, ומחמת זה נתייגע מוחו בעת שקבל הדיבור, עד שהיה צריך ליתן לו ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה וכו'.

ובזה הריוח שהיה מפסיק ומתבונן וכו', על ידי זה עשה טובה נוראה להעולם הצריכים לקבל ממנו, כי זה ההפסק

המשך מעמוד א'

יכול על ידי רצונו בלבד לזכות להקריב קרבן יקר ונעלה מאד, העולה במעלתו על שאר הקרבנות, ונחשב לו כאילו הקריב את עצמו. וכה הם דבריו המאירים: "קרבן מנחה הוא בחינת הארת הרצון, כמו שכתוב 'נפש כי תקריב קרבן מנחה' ופירש רש"י 'לא נאמר נפש אלא במנחה, מי דרכו להקריב מנחה עני, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו'. נפש זה בחינת רצון והשתוקקות. כי כל הקרבנות של בהמות ועופות שטומכים עליהם ושוחטים אותם זה בחינת זביחת היצר כמובא, אבל המנחה אין בה שחיטה, והיא בחינת קרבן עני, 'אין עני אלא מן הדעת'. היינו, מי שהוא עני במעשים טובים ואין בו דעת לזבוח את יצרו לגמרי, ואף על פי כן הוא רוצה להקריב קרבן לה', נתנה לו התורה עצה שיקריב את נפשו היינו רצונו, וזהו בחינת

072.332.3300
1-929.8415.876
44-203.1500.313

בא"י: מערכת שיעורים נפש משיבת
בארזה"ב: שיעורי הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א
בארירופה:

072.3323.796
קול אנ"ש דקהליתנו